

LILIANA ARMAȘU

Gheorghe Grigurcu între două ispite: *poezia și critica literară*

Motto: A face literatură înseamnă a practica un sport extrem.

Gheorghe Grigurcu

Cei care au obișnuința de a citi cu regularitate *România literară*, una dintre cele mai longevive reviste de cultură, cu siguranță că au întâlnit în paginile ei numele lui Gheorghe Grigurcu, fie la rubrica *Semn de carte*, fie la cea dedicată poeziei. Deși poetul și criticul s-au întrecut până acum în a scrie și a edita volum după volum – peste 20 de studii critice și cam tot atâtea cărți de poezie, plus câteva de publicistică – balanța valorii înclină mai mult spre exegetul Grigurcu, considerat a fi unul dintre cei mai consecvenți comentatori literari ai momentului.

Însuși scriitorul, fire zbuciumată, cu un destin întortocheat – născut în Basarabia, Soroca, cu liceu la Oradea, facultate la Cluj, stabilit de ani buni în Târgu-Jiu, dulcele „amarul târg” – dimpotrivă, speră să cucerească eternitatea cel puțin cu un vers, dacă nu chiar cu toată opera lirică, mărturisind într-un dialog public: „La judecata de apoi a literaților, nădăjduiesc să fiu sancționat cu precădere ca poet”.

Până atunci însă e sancționat criticul, care nu o dată a scandalizat lumea literară cu aserțiunile sale provocatoare. Spiritul de polemist înverșunat al lui Gheorghe Grigurcu a ieșit la iveală acum vreo două decenii, când se discuta aprins problema revizuirilor litera-

re. Într-o serie de articole, publicate inițial în presa culturală, inserate ulterior și în masivul volum *În jurul libertății*, autorul *Ideilor și formelor critice* aproape că răstoarnă canonul literar, reevaluând o bună parte din literatura scrisă în perioada post-belică. El susține că tot ceea ce s-a scris în acele vremuri tulburi trebuie reexaminat minuțios, pagină cu pagină, sub aspect estetic și etic deopotrivă, așa cum mulți dintre scriitorii considerați clasici au făcut mari concesii regimului comunist, în schimbul cărora au fost supra-apreciați de critica literară, fiind răsplătiți cu distincții înalte și cu tot felul de alte privilegii. În această categorie de scriitori, Grigurcu include nume sonore, care azi dețin un loc de frunte în istoria literaturii române: Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Marin Preda, Fănuș Neagu și mulți alții. Există însă o altă serie de scriitori notorii, cărora criticul le trece cu vederea micile abateri de la norma morală, întrucât valoarea textelor lor rămâne incontestabilă. Aici se înscriu corifeii George Călinescu, Mihai Ralea, Tudor Arghezi, Camil Petrescu, Cezar Petrescu, Mihail Sadoveanu.

Totuși, marii favoriți ai lui Grigurcu sunt cei care au avut o ținută morală impecabilă, indiferent de condițiile sociale în care și-au desfășurat activitatea literară.

Pentru că au refuzat să se alinieze majorității, această categorie de scriitori a avut de suferit cel mai mult, cărțile lor fiind interzise sau criticate dur de ideologia vremii. Dar aceasta nu înseamnă, spune Grigurcu, că ei sunt mai puțin valoroși decât confrății lor care s-au bucurat de un tratament preferențial din partea puterii. Astfel, criticul ține să îi reabiliteze pe marii „nedreptățiți” ai sortii Vasile Voiculescu, Paul Goma, Mircea Ivănescu, Virgil Mazilescu, Leonid Dimov, George Almosnino, Sorin Mărculescu. De aici, de fapt, începe lista valorică a lui Grigurcu.

În rândul celor umiliți poate fi trecut și acerbul lor susținător, așa cum nu a fost agreat nici de oficialități, nici de colegii săi de meserie. În anii de studenție, Grigurcu a fost exmatriculat de la Școala de Literatură din București din simplul motiv că i-a făcut o vizită poetului Tudor Arghezi, iar după facultate nu a primit repartiție la serviciu pentru că l-a vizitat pe Lucian Blaga, ambii poeți aflându-se pe atunci în dizgrațiile următorilor de serviciu.

Bineînțeles că opiniile lui Gheorghe Grigurcu pot fi puse la îndoială sau ignorate, pentru că nimeni nu ne poate interzice să îndrăgim, de exemplu, opera lui Nichita Stănescu, indiferent de trecutul lui politic, merită apreciate însă curajul și